

FÖR LÄRARE

UPPDRAG: DEMOKRATI vänder sig till lärare som undervisar om demokrati, tolerans och mänskliga rättigheter i åk nio och i gymnasieskolan.

Här finns stöd och inspiration i ett stort antal elevaktiva övningar i workshopformat. Metoderna som används har utvecklats av erfarna pedagoger och ger näring åt och förutsättningar för goda samtal. Forum för levande historia arbetar mot dagens intolerans med utgångspunkt i historiens brott mot mänskligheten, för demokrati, tolerans och mänskliga rättigheter.

Workshoparna i UPPDRAG: DEMOKRATI tar upp historiska exempel som kopplas till vår samtid och elevernas egen vardag.

UPPDRAG: DEMOKRATI – så fungerar det

Metodpaketet består av tre tematiska delar:

- Demokrati
- Tolerans
- Mänskliga rättigheter.

Varje tema innehåller upp till nio workshopar, med vardera minst tre övningar. Workshoparna kan innehålla texter, bildanalys, fallstudier, film- och ljudklipp och värderingsövningar. De bygger på hög grad av elevaktivitet. Numreringen av workshoparna är till för att lättare kunna orientera sig i materialet. Svårighetsgrad, analysnivå och hur komplexa resonemang som kan föras avgörs av elevernas förkunskaper, samt var i den övergripande planeringen man väljer att arbeta med workshopen.

En workshop motsvarar ungefär två lektionspass. Utifrån planeringen och elevernas behov är det förstås möjligt att använda enbart delar av workshoparna eller enskilda övningar.

Metodpaketet tar sin utgångspunkt i en syn på lärande som kräver aktivt deltagande och ömsesidighet. Lärande sker alltid med utgångspunkt i egna erfarenheter. Skolforskning har visat att tre generella villkor för god inläring är äkta engagemang, delaktighet och höga förväntningar. UPPDRAG: DEMOKRATI uppfyller dessa villkor. Vi vill förena fakta med känslomässigt engagemang och etiska reflektioner.

I workshoparna ges eleverna tillfälle att reflektera och ta ställning. De stimuleras till att utmana sina värderingar och undvika enkla svar. Eleverna ges även träning i att uttrycka sina tankar och åsikter och lyssna på andra.

En naturlig del av den ordinarie undervisningen

Metodpaketet är utformat för att fungera såväl i ett ämnesövergripande upplägg som i ämnesundervisning i framförallt samhällskunskap, historia och/eller svenska. Tanken är att workshoparna ska integreras i och komplettera den ordinarie undervisningen.

Det kan se ut så här:

Ett arbetsområde inleds med ett antal genomgångar för att ge eleverna en överblick och låta dem bekanta sig med viktiga begrepp. Därefter genomförs en workshop som väcker frågor och genererar ett antal problemformuleringar som eleverna sedan kan fördjupa sig i. Varje workshop avslutas med olika förslag på utvärdering och uppföljning.

Ur Forum för levande historias erfarenhetsbank

Metodpaketet har utvecklats och prövats inom ramen för Forum för levande historias olika projekt. Många av metoderna och övningarna har använts i utbildningsmaterial och i det pedagogiska arbete som bedrivs med skolklasser i våra utställningar. Ett antal nya övningar har också utvecklats särskilt för UPPDRAG: DEMOKRATI för att skapa en helhet i varje workshop.

Varför ska skolan arbeta med Uppdrag: Demokrati?

Skolan har ett demokratifostrande uppdrag. Eleverna ska inhämta och utveckla både kunskaper och värden. Våra utgångspunkter och val av metoder präglas av främjandet av demokrati, tolerans och mänskliga rättigheter. Vi fungerar stödjande och kompletterande i skolans demokratiuppdrag genom att med det förflutna som referens stärka unga människors vilja att aktivt verka för alla människors lika värde. Vi utgör en resurs för skolan genom att fylla förmedlandet av värden med ett innehåll. När lärare och elever arbetar med workshoparna arbetar de samtidigt med skolans kunskaps- och demokratiuppdrag.

I skolans uppdrag ingår också att arbeta med olika perspektiv, inklusive det internationella, det etiska och det historiska. I läroplanerna för grundskolan respektive gymnasieskolan står bland annat att det historiska perspektivet i undervisningen ska utveckla elevernas förståelse för samtiden och beredskap inför framtiden, samt utveckla sin förmåga till dynamiskt tänkande.

Ämnesövergripande anslag

I både grundskolan och gymnasieskolan ska eleverna ges möjlighet att arbeta ämnesövergripande. I UPPDRAG: DEMOKRATI berörs både teman och sakkunskap som är centrala i en rad olika ämnen, däribland samhällskunskap, svenska, historia och religionskunskap. Nedan ges några exempel på skrivningar i ämnes- och kursplaner, som är relevanta för innehåll och metoder i UPPDRAG: DEMOKRATI.

Grundskolan

I kursplanen för samhällskunskap skriver man att undervisningen ska "bidra till att eleverna tillägnar sig kunskaper om, och förmågan att reflektera över, värden och principer som utmärker ett demokratiskt samhälle".

Här står även att undervisningen ska "bidra till att eleverna utvecklar förtrogenhet med de mänskliga rättigheterna och med demokratiska processer och arbetssätt".

KOPPLING TILL SKOLANS STYRDOKUMENT

I kursplanen för religionskunskap beskrivs att skolan ska behandla "vardagliga moraliska dilemman. Analys och argumentation utifrån etiska modeller, till exempel konsekvens- och pliktetik".

I kursplanen för historia står bland annat att eleverna ska ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att "använda en historisk referensram som innefattar olika tolkningar av tidsperioder, händelser, gestalter, kulturmöten och utvecklingslinjer". De ska också utveckla sin förmåga att "kritiskt granska, tolka och värdera källor som grund för att skapa historisk kunskap" samt "reflektera över sin egen och andras användning av historia i olika sammanhang och utifrån olika perspektiv".

I kursplanen för svenska står bland annat att undervisningen ska "bidra till att eleverna får förståelse för att sättet man kommunicerar på kan få konsekvenser för andra människor". Eleverna ska också träna sig i att "leda ett samtal, formulera och bemöta argument samt sammanfatta huvuddragen i vad som sagts" och i hur man "sovrar i en stor informationsmängd och prövar källors tillförlitlighet med ett källkritiskt förhållningsätt".

Gymnasieskolan

I ämnesplanen för samhällskunskap på gymnasiet fastslås att undervisningen ska ge eleverna förutsättningar för att utveckla kunskaper om "de mänskliga rättigheterna, såväl de individuella som de kollektiva rättigheterna [...] utifrån olika tolkningar och perspektiv". I kursen samhällskunskap 1a1 ska man som centralt innehåll behandla "grupper och individers identitet, relationer och sociala livsvillkor med utgångspunkt i att människor grupperas utifrån kategorier som skapar både gemenskap och utanförskap". Man kan också läsa att undervisningen ska ge eleverna förutsättningar att utveckla "kunskaper om demokrati [...] utifrån olika tolkningar och perspektiv".

I ämnesplanen för historia står att eleverna ska ges förutsättningar att utveckla bland annat "kunskap om tidsperioder, förändringsprocesser, händelser och personer utifrån olika tolkningar och perspektiv". De ska "stärka sin förmåga att använda en historisk referensram för att förstå nutiden och för att ge perspektiv på framtiden (...) att söka, granska, tolka och värdera källor utifrån källkritiska metoder och presentera resultatet med varierande uttrycksformer". Eleverna ska också lära sig att "undersöka, förklara och värdera användningen av historia i olika sammanhang och under olika tidsperioder".

I ämnesplanen för svenska anges att eleverna "ska ges rikliga tillfällen att tala, skriva, läsa och lyssna". Ämnesplanerna fastslår att undervisningen i svenska ska "utveckla elevernas förmåga att använda skönlitteratur och andra typer av texter och medier som källa till självinsikt och förståelse av andra människors erfarenheter, livsvillkor, tankar och föreställningsvärldar". Undervisningen ska även "bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om hur man söker, sammanställer och kritiskt granskar information från olika källor" samt "utmana eleverna till nya tankesätt och öppna för nya perspektiv".